

# РЕСУРСИ БІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

УДК [051 (092) : 929] (477)

*Олег Миколайович Яценко,  
завідувач відділу формування  
біобібліографічного інформаційного ресурсу  
Інституту біографічних досліджень НБУВ,  
кандидат історичних наук,  
старший науковий співробітник (Київ).*

## ВІТЧИЗНЯНА НАУКОВА ПЕРІОДИКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ «УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО БІОГРАФІЧНОГО АРХІВУ»

У статті представлено результати аналізу фрагмента української сучасної наукової періодики на наявність публікацій про життєвий і творчий шлях наших співвітчизників. Окреме місце приділено вивченню проблеми виявлення біографічного матеріалу із загального масиву репертуару вітчизняної наукової періодики та запропоновано технологічні рішення поповнення електронного «Українського національного біографічного архіву» цими даними з ресурсу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського «Наукова періодика України».

**Ключові слова:** українська наукова періодика, біобібліографія, бібліотечна технологія, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Український національний біографічний архів.

The fragments of the modern Ukrainian scientific periodicals are analyzed in search there of existence the publications on the biography and career of ukrainian countrymen.

A special attention is paid to study the problem of identification of biographical material from the general array of domestic scientific periodicals.

Proposed the technological solutions to filling these data the electronic version the «Ukrainian National biographical archive» from the resource of the Vernadsky National Library of Ukraine called «Scientific Periodicals of Ukraine».

**Key words:** Ukrainian scientific periodicals, bio-bibliography, library technology, the Vernadsky National Library of Ukraine, the Ukrainian National biographical archive.

В статті представлено результати аналізу фрагмента української сучасної наукової періодики на наявність публікацій про життя та творчий шлях діячів України. Особливо розглядається проблема виявлення біографічного матеріалу з загальної масиви репертуару вітчизняної наукової періодики і запропоновано технологічні рішення заповнення електронного «Українського національного біографічного архіву» цими даними з ресурсу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського «Наукова періодика України».

**Ключові слова:** українська наукова періодика, біобібліографія, бібліотечна технологія, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Український національний біографічний архів.

Одним із різновидів відтворення життєвого і творчого шляху особи є біобібліографія. Об'єктом її діяльності є твори особи і література про неї. Вказана інформація повинна задовольняти потреби читачів, які зацікавлені у більш детальному вивченні життя та творчості певної особи. Біобібліографічний матеріал став невід'ємною складовою біографічних статей в енциклопедично-довідкових виданнях, утворюваного електронного ресурсу «Український національний біографічний архів» (далі УНБА). Біобібліографії властива стислість викладу, високий рівень довідковості, підвищена щільність інформації, багатство фактичного матеріалу. Вона допомагає отримати, крім відомостей поданих у біографічній статті, додаткові джерела для розширення та поглиблення знань про людину.

Аналізуючи бібліографічну інформацію в енциклопедично-довідкових виданнях останніх десятиліть все частіше зустрічаються випадки посилання у біографічних статтях на застарілу літературу про особу, наведені дані не підкріплюються результатами сучасних досліджень (монографіями, статтями), не вказується найважливіша і новітня вітчизняна і зарубіжна література. Зі збільшенням обсягів інформації дослідникам при написанні біографічних статей до

нових довідково-енциклопедичних видань стає дедалі важче знайти необхідні дані. Для виправлення ситуації при формуванні УНБА пропонується використовувати як джерело матеріали про життєвий і творчий шлях наших співвітчизників з електронного ресурсу «Наукова періодика України» (далі НПУ) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ). Це дасть можливість значно поповнити джерельну базу УНБА, ознайомити його користувачів із повними текстами статей — сучасними біографічними дослідженнями про діячів історії, науки та культури України.

Питанню формування джерельної бази УНБА приділяється чільне місце у наукових публікаціях В. І. Попика, С. М. Ляшко, Н. І. Любовець, І. В. Валявко, О. М. Яценка, Ю. В. Вернік та ін. Проте дослідження проблематики застосування електронного ресурсу НПУ НБУВ, як джерела біографічної інформації з формування УНБА, в контексті джерелознавчих та технологічних проблем, розглядається вперше.

У праці В. І. Попика [6] висвітлено сформовані у російській довідковій літературі впродовж тривалого часу традиції ставлення до українського матеріалу, основних тенденцій, щодо його відображення, а також аналіз джерельного значення російських загальних і галузевих енциклопедій, біографічних словників і довідників, електронних біографічних науково-інформаційних ресурсів для розвитку української довідкової біографістики. С. М. Ляшко [4] окреслила та охарактеризувала коло джерел за їх пізнавальними можливостями задля використання в біографічних дослідженнях, спрямованих на відтворення біографії особи в історії. Автор пропонує систематизувати джерела за характером, змістом, видом і цільовим призначенням. Н. І. Любовець [3] досліджує специфічні особливості та властивості мемуарів (спогадів) як біографічних джерел. І. В. Валявко [1] звертає увагу на архівні матеріали, як джерело біографічних досліджень. У цьому контексті О. М. Яценко [8] запропоновано розглядати особові архівні справи як джерело для наповнення біографічною інформацією УНБА. Ю. В. Вернік [2] проаналізовано можливість використання блогів як джерел біографічних даних.

Метою даної статті є висвітлення результатів аналізу фрагмента української сучасної наукової періодики — вивчення її цільового призначення, змістовного наповнення; виявлення видань, в яких присутні біографічні матеріали, розглянуто їх різновиди. Окреме місце у статті приділено вивченню проблеми пошуку відомостей про життєвий і творчий шлях вітчизняних діячів із загального масиву репертуару НПУ. Розглянуто технологічні рішення формування електронних бібліографічних записів документів з метою налагодження, в подальшому, ефективного пошуку зазначеної інформації.

На сайті НБУВ у розділі «Наукова періодика України»<sup>1</sup> розміщено алфавітний список назв вітчизняних періодичних наукових видань із зазначенням переліку років та номерів (випусків), що доступні для перегляду повних текстів статей. Для опрацювання нами обрано коло видань, назви яких починаються на кириличну літеру «А». Хронологічний період визначено в межах 2008–2014 рр. Нижню дату обрано у зв'язку з тим, що до 2008 р. у електронному ресурсі НПУ, у більшості випадків, відсутні аналітичні бібліографічні описи статей та їх повні тексти. Верхню дату — із-за значного відставання представлення видавництвами до НБУВ електронних версій текстів статей. Під поняттям «біографічні матеріали» мається на увазі окремі статті, присвячені життю та діяльності вітчизняних діячів (одній особі) в різні хронологічні періоди.

Таблиця

### Статистичні показники аналізу наукової періодики

| Різновиди наукових періодичних видань | Кількість |                   |                                |
|---------------------------------------|-----------|-------------------|--------------------------------|
|                                       | назв      | номерів, випусків | статей про життя та діяльність |
| альманахи наукові                     | 3         | 12                | 17                             |
| електронні наукові фахові видання     | 2         | 40                | 17                             |
| збірники наукових праць               | 50        | 441               | 780                            |
| інформаційно-аналітичні журнали       | 1         | 138               | 0                              |
| тематичні наукові збірники            | 1         | 12                | 4                              |
| наукові журнали                       | 13        | 162               | 137                            |
| наукові записки                       | 1         | 14                | 67                             |
| науково-виробничий збірник            | 1         | 4                 | 8                              |
| науково-практичні (виробничі) журнали | 19        | 236               | 237                            |
| науково-теоретичні журнали            | 2         | 28                | 15                             |
| науково-технічні журнали              | 4         | 107               | 21                             |
| науково-технічні збірники             | 5         | 59                | 4                              |
| науково-технічні і виробничі журнали  | 1         | 70                | 93                             |
| професійні журнали                    | 1         | 52                | 1                              |
| Всього:                               | 104       | 1375              | 1401                           |

<sup>1</sup> URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=) (дата звернення: 19.12.2016).

Загальна кількість опрацьованих періодичних видань становить 107 назв, з них тих, що відповідають визначеним хронологічним межах 104 назви. Сукупна кількість переглянутих номерів, випусків — 1375, знайдених статей з біографічними матеріалами — 1401.

Різноманітне цільове призначення та змістове наповнення вітчизняної наукової періодики. В таблиці представлено різновиди періодичних видань та їх кількісні характеристики, що були опрацьовані під час аналізу. Найбільше з дослідженого масиву української наукової періодики репрезентують *збірники наукових праць* (50). Друге і третє місце займають *науково-практичні* (19) та *наукові* (13) *журнали*. Відповідно, в цих виданнях, виявлено найбільшу кількість статей про життя та діяльність українських діячів: у збірниках наукових праць — 780, науково-практичних журналах — 237, наукових журналах — 137.

Максимальне число статей про життя та діяльність співвітчизників знайдено у виданнях (в дужках подано кількість статей):

- Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки (194);
- Архіви України (176);
- Актуальні проблеми української літератури і фольклору (157);
- Археологія (99);
- Автоматическая сварка (93);
- Актуальні проблеми слов'янської філології. Сер.: Лінгвістика і літературознавство (86);
- Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії (67);
- Актуальні питання гуманітарних наук (62);
- Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика (56);
- Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури (49).

Як бачимо, переважають видання гуманітарного спрямування. Варто також зазначити, що найменше біографічних матеріалів знаходиться в інформаційно-аналітичному журналі «Агросвіт» (зі 138 досліджених номерів знайдено 0 статей) та у збірнику наукових праць «Актуальні проблеми міжнародних відносин» (із 45 випусків — 0 статей).

Проаналізувавши фрагмент наукової періодики встановлено, що зовсім відсутній біографічний матеріал у *інформаційно-аналітичних журналах*, у більшості *науково-технічних збірниках* (4 з 5), *науково-теоретичних журналах* (1 з 2), *збірниках наукових праць* (20 з 50), *наукових журналах* (8 з 13), *науково-практичних журналах* (7 з 19). В дужках подано кількість назв видань.

Багатоманітне забарвлення представлених біографічних матеріалів у науковій періодиці. Зустрічаються статті: присвячені життю і діяль-

ності відомих вчених, медиків, діячів культури (наприклад, *Михайлов В. Олена Апанович – історик українського козацтва (біоісторіографічний аспект)* // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Рівне, 2008. Вип. 13. С. 255–260; *Луцька Г. В. Етапи життєвого шляху О. Я. Кониського та його вплив на розвиток юридичної науки в НТШ* // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2013. Вип. 33. С. 3–9); з ґрунтовним аналізом творчої спадщини, з висвітленням маловідомих, забутих і замовчуваних фактів з життя і діяльності постатей вітчизняної історії (*Льницький В. Провідник Карпатського крайового проводу ОУН – Степан Слободян-«Єфрем», «Клим»* // Актуальні питання гуманітарних наук. 2012. Вип. 1. С. 383–390; *Ряба О. І. Теорія про трудове селянське господарство і кооперацію у контексті еволюції систем землеробства (до 75-річчя з дня трагічної смерті О. В. Чайнова)* // Агробіологія : зб. наук. пр. 2012. Вип. 9. С. 5–12); з представленням біобібліографічних матеріалів науковців (*Сєнічева О. А. Біобібліографія професора Вікторії Зарви* // Актуальні проблеми слов'янської філології. 2009. Вип. 20. С. 11–20).

Деякі публікації висвітлюють короткі нариси життя та наукової діяльності, розкривають здобутки і досягнення в науковій, педагогічній роботі українських діячів (*Михайлюк В. І. Олександр Гнатович Набоких — основоположник ґрунтознавства в Україні та фундатор Одеського сільськогосподарського інституту* // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. праць. Одеса : СМІЛ, 2008. Вип. 46. С. 168–181; *Никифоров А. М. Літературна творчість Никанора Онацького в контексті його культурно-просвітницької діяльності* // Актуальні питання мистецької освіти та виховання. 2014. Вип. 1–2. С. 69–77).

В окремих дослідженнях висвітлено погляди постатей, простежено напрями їх реалізації в працях діячів (*Саветчук Н. М. Філософсько-правові погляди І. Франка* // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2008. Вип. 20. С. 29–36; *Галів М. Реалізація ідеї національної автентичності української педагогіки у творчості Омеляна Вишневецького* // Актуальні питання гуманітарних наук. 2012. Вип. 1. С. 78–84 та ін.).

Особливе місце займають тематичні статті, присвячені окремим ділянкам, проблемам творчості особи (*Лазірко Н. Дослідження Юрія Клена про німецький експресіонізм* // Актуальні питання гуманітарних наук. 2013. Вип. 4. С. 149–157; *Скрипник І. Грицько Чубай: особистість як закритий текст із відкритим підтекстом та літературне середовище Львова кінця 60-70-х років* // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. 2014. № 3. С. 76–82 та багато інших).

Найбільшу частину біографічного матеріалу складають статті, приурочені до ювілейних і пам'ятних дат, некрологи тощо (*Зубкова В.*

Григорій Васецький (до 80-річчя від дня народження) // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки: зб. наук. пр. 2009. Вип. 2. С. 63–64; *Філатова Т.* Самовіддано служив мистецтву (пам'яті члена-кореспондента АМУ В. В. Восєводіна) // Там само. С. 378–380; До 110-річчя від дня народження Катерини Білокур // Там само. 2010. Вип. 3. С. 9–15; О. О. Созінову — 80 // Агро-екологічний журнал. 2010. № 2. С. 104–105; Волянський Юрій Леонідович : некролог // *Аннали Мечников. ін-ту.* 2013. № 4. С. 96–98 та ін.). У багатьох виданнях ці статті виділено в окремі розділи: «Ювілей», «Вітаємо з ювілеєм», «Хроніка», «Привітання». В окремих випадках, ці публікації розміщено як вступна стаття до номера (випуску) періодичного видання.

Проте, варто зазначити, що на сторінках деяких наукових періодичних видань ресурсу НПУ НБУВ не всі статті представлені в електронному варіанті змісту номера (випуску), не утворено на них аналітичні бібліографічні записи, а отже, інформація про ці публікації стають недоступними для пошукових систем. Більшою мірою, це відноситься до привітань з ювілеями та некрологів. Так, на сторінці «Агро-екологічного журналу» НПУ НБУВ не розписані статті з розділу «Ювілей» (О. П. Ісаченку – 60 // Агро-екологічний журнал. 2014. № 2. С. 112; Г. М. Чоботьку – 65 // Там само. № 3. С. 109 та ін.)<sup>2</sup>, хоча інформація про статті присутня у змісті друкованого видання. А на сторінці науково-виробничого журналу «Автошляховик України» згадані публікації подано не за назвою статті а за назвою розділу «Ювілей»<sup>3</sup>, що також унеможлиблює їх подальше виявлення.

Відсутні бібліографічні записи та повні тексти статей зі вступної частини та розділу «Хроніка» у міжнародному науково-технічному та виробничому журналі «Автоматическая сварка», де зосереджено велику кількість біографічного матеріалу (див. наприклад: К 100-летию со дня рождения В. А. Сахарнова // *Автоматическая сварка.* 2014. № 1 (728). С. 4)<sup>4</sup>. У змісті електронного варіанта вказаного

<sup>2</sup> URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu\\_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=PREF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=agrog](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=PREF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=agrog) (дата звернення: 19.12.2016).

<sup>3</sup> URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP\\_meta&C21COM=S&S21P03=FILEA=&S21STR=au\\_2013\\_2\\_12](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILEA=&S21STR=au_2013_2_12) (дата звернення: 19.12.2016).

<sup>4</sup> URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu\\_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=%D0%9626970%2F2014%2F1](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=%D0%9626970%2F2014%2F1) (дата звернення: 19.12.2016).



номера відсутня інформація про статтю — бібліографічний опис та повний текст. Хоча, в електронному вигляді вона є в наявності на сторінці «Наукової електронної бібліотеки періодичних видань НАН України»<sup>5</sup>. Відсутність чіткого порядку представлення інформації в електронному ресурсі НПУ НБУВ унеможливує користувачам, у тому числі співробітникам Інституту біографічних досліджень (далі ІБД) НБУВ, отримувати актуальну інформацію для формування та поповнення даними електронного ресурсу УНБА. Дана інформація має велике значення для біографічних досліджень — надається можливість поповнити, уточнити фактографічні (біографічні) дані, наприклад, закрити дати життя особи (некрологи).

На сьогодні для дослідників-біографістів, читачів, які цікавляться безпосередньо історико-біографічними працями, дослідженнями життєвого та творчого шляху наших співвітчизників обмежено повний доступ до цих публікацій із-за деяких пробілів та упущень в організації та формуванні бібліографічних масивів. Їх пошук вимагає від користувачів електронних мереж знання предмета, певних евристичних здібностей і додаткових самостійних зусиль, оскільки електронний каталог (далі ЕК) НБУВ поки що не дає таких зручних можливостей виокремлення біографічних видань, як це передбачено, наприклад, електронними пошуковими системами каталогів багатьох зарубіжних бібліотек [5, с. 331].

Одним із головних питань організації роботи з формування біобібліографічного ресурсу УНБА є вирішення проблеми наповнення в автоматичному режимі його персональних карток з ЕК НБУВ інформацією про твори особи (якщо вона писала) та літературою про неї, у тому числі з репертуару вітчизняної наукової періодики. ЕК — це бібліотечний каталог в машиночитаній формі, що працює в реальному режимі часу. Він є багатофункціональним — інформація до нього вводиться один раз, а використовується для різних цілей і потреб, як для користувачів, так і для службового використання працівниками бібліотеки в процесі виконання ними функціональних обов'язків.

У складі НБУВ є унікальний науково-дослідний структурний підрозділ — ІБД, серед найважливіших науково-прикладних завдань якого є формування електронного інформаційного ресурсу академічного рівня — УНБА. Особливості розробленої інститутом робочої моделі УНБА полягають, насамперед, у тому, що вона об'єднує функції науково-довідкового біобібліографічного ресурсу [7, с. 54].

---

<sup>5</sup> URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/103251> (дата звернення: 19.12.2016).



У зв'язку з тим, що ЕК НБУВ і бази даних (далі БД) ІБД підтримуються різними програмними засобами і технологічні процеси при формуванні цих масивів не пересікаються, ми будемо розглядати варіант використання пошукових можливостей ЕК НБУВ для формування запиту з УНБА:

- про наявність праць особи (пошук за «автором»);
- літератури про неї (пошук за «персоналією»).

Бібліотечна пошукова система дозволяє швидко знаходити в ЕК необхідні документи з інформацією про їх місцезнаходження. При роботі з ЕК існує можливість проведення як простого, так і розширеного (професійного) пошуку видань. Для розшукування певного документа необхідно утворити інформаційний запит. Фахівцями ІБД інтегровано біографічну БД «Персоналії» з ЕК НБУВ. На сайті УНБА в «Персональних картках» осіб включених до архіву у розділі «Ресурси НБУВ»<sup>6</sup> здійснюється пошук документів, що знаходяться у найбільшій в Україні книгозбірні. Але, нажаль, ефективність цього пошуку не є вичерпною і має певні недоліки. Нині, для того щоб знайти публікацію про конкретну особу в ЕК НБУВ, у тому числі і в статтях періодичних наукових видань, необхідно знати прізвище автора, точну назву публікації, найменування видання — в якому журналі (збірнику) вона розміщена та її вихідні данні (рік, номер, випуск). В іншому випадку, наприклад за прізвищем та ім'ям діяча, — виявити документи про життя та діяльність особи досить проблематично. Знайдені дані або не повні, або утримують великий відсоток «шуму». Нижче розглянемо недоліки пошуку і запропонуємо шляхи вирішення цієї проблеми.

Проведемо експеримент. Наприклад, необхідно знайти публікації що стосуються життя і діяльності авіаконструктора Олега Костянтиновича Антонова. У розділі «Наукова періодика України — простий пошук»<sup>7</sup> ЕК НБУВ, у виді пошуку «Ключові слова» введемо значення «*Антонов Олег Костянтинович*». Система видає повідомлення «За вашим запитом нічого не знайдено, уточніть запит».

Обмежуємо запит до «*Антонов Олег*». В результаті отримуємо по одному документу в БД «*Книжкові видання та компакт-диски*», «*Наукова періодика України*» та «*Реферативній базі даних*». Проте, ці данні не є повними і не можуть задовольнити інформаційні потреби користувачів.

<sup>6</sup> URL: [http://biography.nbuv.gov.ua/components/search\\_uba/pers\\_card.php?id=1510](http://biography.nbuv.gov.ua/components/search_uba/pers_card.php?id=1510) (дата з вернення: 19.12.2016).

<sup>7</sup> URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=) (дата звернення: 19.12.2016).

У пошуковому полі лишаємо тільки «Антонов». Загальна кількість знайдених документів становить: «Наукова періодика України» — 499; «Книжкові видання та компакт-диски» — 810; «Журнали та продовжувані видання» — 12; «Автореферати дисертацій» — 40; «Реферативна база даних» — 798<sup>8</sup>. Зрозуміло, що з такою кількістю інформації необхідно проводити додатковий аналіз документів на предмет їх релевантності. Адже до результатів пошуку потрапило багато «шуму». Це і автори публікацій прізвища яких починаються на «Антонов», наприклад «Антонов В. М.», «Антонова», «Антонович», «Антоновский», варіант українською мовою «Антоновський»; випадки коли корінь «Антонов» присутній в значеннях по батькові, наприклад «Віктор Антонович» та інші. Таким чином, результати пошуку не надають можливості у зручному для користувача вигляді отримати необхідну інформацію для подальшої роботи з нею. Аналогічні результати отримуємо при введенні до пошукового поля «Антонов О. К.» або «Антонов О.».

При спробі здійснити «професійний пошук»<sup>9</sup>, вид пошуку — «Персоналія» — отримуємо невтішний результат — «За вашим запитом нічого не знайдено, уточніть запит». Неточний результат отримуємо і при здійсненні повнотекстового пошуку<sup>10</sup>. Після внесення запиту «Антонов Олег Костянтинович» отримуємо 72 результати, серед яких також багато «шуму». Отримані дані є неповними, бо серед цих результатів відсутня інформація про статті, що знаходяться в ресурсі НПУ<sup>11</sup>.

Якщо провести подібні запити в ЕК інших бібліотек (наприклад Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаніка, Науковій бібліотеці Національного університету Києво-Могилянська академія, Оде-

---

<sup>8</sup> Інформацію представлено станом на 19.12.2016 р.

<sup>9</sup> URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN\\_PROF&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN_PROF&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=) (дата звернення: 19.12.2016).

<sup>10</sup> URL: <http://nbuv.gov.ua/node/2116> (дата звернення: 19.12.2016).

<sup>11</sup> Див.: *Кива Д. С.* Олег Константинович Антонов — всемирно известный авиационный конструктор // *Авиационно-космическая техника и технология*. 2006. № 1. С. 7–11 (також доступний URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aktit\\_2006\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aktit_2006_1_4)); *Кривцов В. С., Малашенко Л. А.* Выдающийся авиаконструктор и талантливый педагог // Там само. С. 12–15 (також доступний URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aktit\\_2006\\_1\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aktit_2006_1_5)); *Гайдучук В. Е.* О. К. Антонов у истоков студенческого конструкторского бюро ХАИ и научной школы по проблемам создания авиаконструкций из композиционных материалов // Там само. С. 16–20 (також доступний URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aktit\\_2006\\_1\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aktit_2006_1_6)) та багато інших.

ській національній науковій бібліотеці та ін.) користувач отримує чітку розрізнену інформацію про твори автора та літературу про нього.

ЕК створюється не за ради ЕК, а для того, щоб до нього отримали доступ як найбільша кількість користувачів, у тому числі працівники бібліотеки для організації бібліотечних процесів і операцій та проведення науково-дослідної роботи. До поняття «організація ЕК», окрім інших, відносяться процеси будови та формування масиву машиночитних бібліографічних записів та створення ефективної пошукової системи. Для невеликої бібліотеки, при організації ЕК, достатньо утворити бібліографічні записи з ключовими словами та місцем зберігання документа. Для національної бібліотеки цих функцій замало. НБУВ при індексуванні бібліографічних записів ЕК використовує рубрики та ключові слова. Для пошуку інформації про життя та діяльність конкретної особи цих засобів не достатньо.

Для здійснення пошуку користувачі віддають перевагу мові ключових термінів. Пошук за предметними рубриками є більш професійним і призначений для досвідчених користувачів або фахівців. В структурі формату MARC, на основі якого побудовано електронні бібліографічні записи ЕК НБУВ, є поле «600 — ім'я особи, що використовується як предметна рубрика (персоналія)». Це поле утримує дані (прізвище, ім'я, по батькові) про наявність в документі відомостей про життя та діяльність конкретної особи. Саме воно дає можливість забезпечити результативний пошук та доступ до документів, в яких присутня ця інформація. Про наявність даних в цих полях бібліографічних записів ЕК НБУВ свідчить присутність розділу «Додаткові точки доступу» — Антонов, Олег Константинович (о нём) (див. рис. нижче).

Для вирішення питання налагодження ефективного пошуку в ЕК НБУВ та УНБА необхідно розділити умови пошуку:

- для ознайомлення з творами особи необхідно налагодити пошук за полями «700 — первинна інтелектуальна власність», «701 — альтернативна інтелектуальна власність», «702 — вторинна інтелектуальна власність» бібліографічних записів ЕК НБУВ;
- для отримання інформації про наявність в ЕК літератури про життя та діяльність особи — налаштувати пошук за полем «600 — ім'я особи, що використовується як предметна рубрика (персоналія)».



5.

**ВА571313**

**Моисеев, Вячеслав.**

"...Интересно будет знать". Беседы с генеральным  
авиаконструктором Олегом Константиновичем Антоновым [Текст] /  
В. Моисеев. - К. : [б.в.], 1996. - 74 с. - ISBN 5-7707-8641-8

**Рубрикатор НБУВ:**

О5 д(4УКР) Антонов

**Тематичні рубрики:**

Повітряний транспорт

**Географічні рубрики:**

Україна

**Дод. точки доступу:**

Антонов, Олег Константинович (о нём)

**Видання зберігається у :**

Основний фонд

Знайти подібні

НБУВ є найбільшою бібліотекою України, головним науково-інформаційним центром держави, в структурі якої є ІБД — науковий підрозділ, який займається біографічними дослідженнями. Виправлення ситуації є нагальною необхідністю для:

- організації ефективного пошуку в ЕК;
- структурування інформації про особу (відокремивши її праці, від літератури про неї);
- значного поповнення УНБА інформацією про сучасні розвідки про життя та діяльність наших співвітчизників (у тому числі з ресурсу НПУ);
- активізації біографічних досліджень.

Висновки. При проведенні аналізу електронного повнотекстового ресурсу НПУ НБУВ встановлено перелік наукової періодики, де присутні статті про життєвий та творчий шлях діячів історії, науки та культури України; також виокремлено коло видань, які зовсім не містять цієї інформації. Представлено різновиди періодичних видань та їх кількісні характеристики, що були опрацьовані під час аналізу. Більшу частину статей представляють публікації до ювілейних і пам'ятних дат, некрологи.

Під час дослідження виявлено розбіжності в результатах пошуку біографічних матеріалів про вітчизняних діячів в ЕК з матеріалами аналізу повних текстів статей наукової періодики ресурсу НПУ НБУВ. Встановлено, що їх кількість значно більша ніж тих, що надає ЕК НБУВ.

Для виправлення ситуації запропоновано:

1. Відкоригувати вимоги для редакцій українських наукових періодичних видань, з метою розпису вступних статей та статей з розділів «Ювілеї», «Вітаємо з ювілеєм», «Хроніка», «Привітання» тощо, надання їх повних текстів до електронного ресурсу НПУ НБУВ.
2. Розділити пошук за «Автором» та за «Персоналією». До першого індексувати поля: «700 — первинна інтелектуальна власність», «701 — альтернативна інтелектуальна власність», «702 — вторинна інтелектуальна власність» бібліографічних записів ЕК НБУВ. Для забезпечення ефективного пошуку літератури про життя та творчість особи налаштувати пошук за «Персоналією», використовуючи для цього лише поле «600 — персоналія, ім'я особи як предметна рубрика».

Вирішення цих питань дасть можливість, у подальшому, ознайомити користувачів з працями діяча, на якого укладено персональну сторінку в УНБА та літературою про його життя та діяльність. На основі отриманих даних з'явиться можливість уточнювати, конкретизувати, осучаснювати біографічну інформацію про наших співвітчизників, провадити плідні біографічні дослідження.

1. *Валявко І. В.* Архіви та бібліотеки Дмитра Чижевського як творча лабораторія мислителя та важливе джерело біографічного дослідження [Текст] / І. В. Валявко // *Укр. біографістика*. – Київ, 2011. – Вип. 8. – С. 264–279.
2. *Вернік Ю.* Блоги як новітні джерела біографічної інформації [Текст] / Ю. Вернік // *Наук. пр. НБУВ*. – Київ, 2011. – Вип. 31. – С. 626–632.
3. *Любовець Н.* Мемуари (спогади) як джерело біографічних досліджень [Текст] / Н. Любовець // *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. – Київ, 2009. – Вип. 24. – С. 277–291.
4. *Ляшко С. М.* Джерельна база біографічних досліджень: загальне і особливе [Текст] / Ляшко С. М. // *Укр. біографістика*. – Київ, 2011. – Вип. 8. – С. 27–50.
5. *Попик В. І.* Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія [Текст] / В. І. Попик / *НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського*. – Київ, 2013. – 520 с.

6. Попик В. І. Російські книжкові та електронні енциклопедії, біографічні словники та довідники як джерело формування українських науково-інформаційних ресурсів [Текст] / В. І. Попик // Укр. біографістика. – Київ, 2010. – Вип. 6. – С. 7–39.
7. Попик В. І. Тенденції розвитку діяльності бібліотек у репрезентації пам'яті про видатних співвітчизників [Текст] / В. І. Попик // Національна та історична пам'ять. – 2013. – Вип. 8. – С. 52–60.
8. Яценко О. Особові справи архіву Українського Вільного Університету (Мюнхен) як джерело для наповнення біографічною інформацією «Українського біографічного архіву» [Текст] / О. Яценко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2005. – Вип. 14. – С. 744–779.

### REFERENCES

1. Valiavko, I. V. (2011). *Arkhivy ta biblioteky Dmytra Chyzhevs'koho yak tvorcha laboratorii myslytelia ta vazhlyve dzherelo biohrafichnoho doslidzhennia* [Archives and Libraries of Dmytro Chyzhevsky as a Thinker's Creative Laboratory and an Important Source for the Biographical Research]. In *Ukrayins'ka biohrafistyka* [Biografistica ukrainica]. (Vol. 8, pp. 264–279). Kyiv [in Ukrainian].
2. Vernik, Yu. (2011). *Blohy yak novitni dzherela biohrafichnoi informatsii* [Blogs as new sources of biographical information]. In *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine] (Vol. 31, pp. 626–632). Kyiv [in Ukrainian].
3. Liubovets, N. (2009) *Memuary (spohady) yak dzherelo biohrafichnykh doslidzhen* [Memoirs (memories) as a source of biographical research]. In *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine] (Vol. 24, pp. 277–291). Kyiv [in Ukrainian].
4. Liashko, S. M. (2011). *Dzherelna baza biohrafichnykh doslidzhen: zahalne i osoblyve* [Source base of biographical researches: general and special]. In *Ukrayins'ka biohrafistyka* [Biografistica ukrainica]. (Vol. 8, pp. 27–50). Kyiv [in Ukrainian].
5. Popyk, V. I. (2013). *Resursy dovidkovoï biohrafichnoi informatsii: istorychnyi dosvid formuvannia, suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku* [Resources of references biographical information, historical experience of formation, current status, problems and prospects]. Kyiv: VNLU. [in Ukrainian].
6. Popyk, V. I. (2010). *Rosiïski knyzhkovi ta elektronni entsyklopedii, biohrafichni slovnyky ta dovidnyky yak dzherelo formuvannia ukra-*

- ins'kykh naukovo-informatsiinykh resursiv* [Russian paper and electronic encyclopedias, biographical dictionaries and reference books as a source of formation of Ukrainian biographical scientific information resources]. In *Ukrayinska biohrafistyka* [Biografistica ukrainica]. (Vol. 6, pp. 7–39). Kyiv [in Ukrainian].
7. Popyk, V. I. (2013). *Tendentsiyi rozvytku diyal'nosti bibliotek u reprezentatsiyi pam'yati pro vydatnykh spivvitchyznykiv* [Trends in the development of library activities in representing the memory of outstanding compatriots]. In *Natsionalna ta istorychna pamyat'*. (Vol. 8, pp. 52–60). Kyiv [in Ukrainian].
  8. Yatsenko, O. (2005). *Osobovi spravy arkhivu Ukrainskoho Vil'noho Universytetu (Miunkhen) yak dzherelo dlia napovnennia biohrafichnoiu informatsiieiu "Ukrainskoho biohrafichnoho arkhivu"* [Affairs person Archive Ukrainian Free University (Munich) as a source for biographical information content "Ukrainian biographical archive"]. In *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine] (Vol. 14, pp. 744–779). Kyiv [in Ukrainian].

### **Вітчизняна наукова періодика як джерело формування «Українського національного біографічного архіву»**

**Яценко О. М.**, завідувач відділу формування біобібліографічного інформаційного ресурсу Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Київ).

**Українська біографістика = Biographistica ukrainica.** – Київ, 2016. – Вип. 14. – С. 233–249.

Відображено результати аналізу фрагмента української сучасної наукової періодики, назви яких починаються на кириличну літеру «А», в межах 2008–2014 рр., на наявність публікацій про життєвий і творчий шлях наших співвітчизників. Із 104 назв опрацьованих періодичних видань (кількість переглянутих номерів / випусків — 1375) знайдено 1401 статтю з біографічними матеріалами. Представлено різновиди періодичних видань та їх кількісні характеристики. Найбільшу кількість дослідженого масиву української наукової періодики репрезентують збірники наукових праць (50). В цих виданнях, знайдено найбільше статей про життя та діяльність українських діячів — 780. Подано назви видань, у яких знайдено найбільше число біографічних статей та в яких вони відсутні. Зображено різноманіття представлених біографічних матеріалів у науковій періодиці. Розкрито прогалини висвітлення в ресурсі деяких статей-привітань з ювілеями та некрологів.



Окреме місце приділено вивченню проблеми виявлення біографічного матеріалу із загального масиву репертуару вітчизняної наукової періодики. Запропоновано при укладанні бібліографічних записів до електронного каталогу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, окрім основних полів, заповнювати поле типу «600 Ім'я особи як предметна рубрика». Це дозволить в автоматичному режимі поповнювати «Український національний біографічний архів» літературою про конкретну особу з електронного каталогу бібліотеки, у тому числі, ресурсу «Наукова періодика України».

**Ключові слова:** українська наукова періодика, біобібліографія, бібліотечна технологія, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Український національний біографічний архів.

### **Domestic scientific periodicals as a source of formation the «Ukrainian National biographical archive».**

**Yatsenko Oleh**, Head of Department Institute of biographical research Vernadsky National Library of Ukraine, Ph. D, Senior Research Assistant.

**Ukrainian biographical = Biographistica ukrainica.** – Kyiv, 2016. – Vol. 14. – P. 233–249.

The fragments of the modern Ukrainian scientific periodicals that beginning with Cyrillic letter «А» the period of 2008–2014 are analyzed in search there of existence the publications on the biography and career of Ukrainian countrymen.

104 titles of periodicals were processed (number of revised editions — 1375) and been found an article from 1401 biographical materials. The kinds of periodicals and their quantitative characteristics are presented. The greatest numbers of study array of the Ukrainian scientific periodicals are represented in collections of scientific works (50). The most articles of the biography and careers of Ukrainian workers (780) were found in these publications. Publishing titles in which found the greatest number of biographical articles are published. In resource of some articles of anniversaries, congratulations and obituaries are revealed gaps.

A special attention is paid to study the problem of identification of biographical material from the general array of domestic scientific periodicals. During an indexing electronic bibliographic records electronic catalog the Vernadsky National Library of Ukraine to use the right type «600 name of the person as a subject heading» are proposed.

It will replenish automatically «Ukrainian national biographical archive» by literature on a specific person from the electronic library catalog, including resource «Scientific Periodicals of Ukraine».

**Key words:** Ukrainian scientific periodicals, bio-bibliography, library technology, the Vernadsky National Library of Ukraine, the Ukrainian National biographical archive.

**Отечественная научная периодика как источник формирования «Украинского национального биографического архива».**

**Яценко О. Н.**, заведующий отделом формирования биобиблиографического информационного ресурса Института биографических исследований Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, кандидат исторических наук, старший научный сотрудник (Киев).

**Українська біографістика = Biographistica ukrainica.** – Киев, 2016. – Вып. 14. – С. 233–249.

Отображены результаты анализа фрагмента украинской современной научной периодики, названия которых начинаются на кириллическую букву «А», в пределах 2008–2014 гг., на наличие публикаций о жизненном и творческом пути украинских деятелей истории и культуры. Из 104 названий рассматриваемых периодических изданий (количество просмотренных номеров / выпусков — 1375) найдено 1401 статью с биографическими материалами. Представлены разновидности периодических изданий и их количественные характеристики. Наибольшее число исследованного массива украинской научной периодики представляют сборники научных трудов (50). В этих изданиях, найдено больше всего статей о жизни и деятельности украинских деятелей — 780. Перечислены названия изданий, в которых обнаружено наибольшее число биографических статей и в которых они отсутствуют. Показано многообразие представленных биографических материалов в научной периодике. Раскрыты пробелы представления в ресурсе некоторых статей-поздравлений с юбилеями и некрологов.

Отдельное место уделено изучению проблемы выявления биографического материала из общего массива репертуара отечественной научной периодики. Предложено при составлении библиографических записей электронного каталога Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, кроме основных полей, заполнять поле типа «600 Имя лица как предметная рубрика». Это позволит в автоматическом режиме пополнять «Украинский национальный биографический архив» литературой о конкретном лице с электронного каталога библиотеки, в том числе, ресурса «Научная периодика Украины».

**Ключевые слова:** украинская научная периодика, биобиблиография, библиотечная технология, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского, Украинский национальный биографический архив.